

TLAČOVÁ SPRÁVA

Záujem o očkovanie proti kliešťovej encefalitíde rastie, ochorenie sa vyskytuje aj mimo sezóny

Bratislava, 19. 06. 2025

Štatistiky Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI) ukazujú, že záujem o očkovanie proti kliešťovej encefalitíde na Slovensku v posledných rokoch stúpa. Stále však zaostávame za krajinami ako Rakúsko, kde je zaočkovaných 80 až 90 % populácie. Hoci sú aktuálne kliešte už vysoko aktívne, na očkovanie nie je nikdy neskoro. Vakcíny sú účinné dva týždne po podaní druhej dávky.

Kliešťová encefalitída je vážne infekčné vírusové ochorenie, ktoré postihuje centrálny nervový systém. Neexistuje naň špecifická liečba, a preto je kľúčová prevencia. Prenášačom ochorenia sú infikované kliešte, ktoré sú na Slovensku aktívne najmä od jari do jesene. K prenosu infekcie dochádza krvnou cestou po poštípaní infikovaným kliešťom (už po dvoch hodinách) alebo konzumáciou nedostatočne tepelne upraveného mlieka a mliečnych ovčích či kozích výrobkov infikovaných zvierat. Práve vďaka tomu, že **sa nákaza prenáša aj prostredníctvom nepasterizovaného mlieka**, sa u nás vyskytuje kliešťová encefalitída po celý rok, teda aj v zime. Slovensko má najviac potravinových epidémií kliešťovej encefalitídy v Európe, pravdepodobne aj na svete (zdroj: <https://cestykliesta.sk/nakaza-z-mlieka/>). Prevenciou nákazy prenesenej touto cestou je tepelná úprava, vírus sa zničí pri 70-stupňovej teplote.

Človek môže byť hostiteľom pre všetky vývinové štádiá kliešťov a všetky dokážu preniesť na svojho hostiteľa kliešťovú encefalitídu. **Keďže larvy a nymfy sú malé, takéto prisaté kliešte si človek na sebe vôbec nemusí všimnúť.** Ochorenie sa zvyčajne prejaví po 7 až 14 dňoch inkubačnej doby a podobná sa na chrípku. Typická je teplota, bolesť kĺbov, svalov, hlavy, únava, nevoľnosť, prípadne črevné problémy. Po niekoľkých dňoch až troch týždňoch bez prejavov nastupuje druhá fáza ochorenia, pre ktorú sú charakteristické príznaky postihnutia centrálného nervového systému: tras, zmätenosť, dezorientácia, vracanie, silné bolesti hlavy, poruchy pamäti a spánku, stuhnutosť šije, poruchy hybnosti v dôsledku svalových obŕn, prípadne až opuch mozgu. Ochorenie asi v jednom percente prípadov končí smrťou, niektorým zostávajú trvalé následky v podobe bolesti hlavy, poruchy pozornosti a pamäti či obŕny svalov. Tak ako pri každom ochorení aj v tomto prípade závisí jeho priebeh od imunity jednotlivca.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie a marketingu

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk

Podľa štatistík NCZI bolo len vlani hospitalizovaných kvôli kliešťovej encefalitíde 186 ľudí (z nich bolo 16 detí do 18 rokov). Pre porovnanie, rok predtým, teda v roku 2023, ležalo v nemocnici s týmto ochorením až 234 pacientov (z nich bolo 10 detí). Približne tri štvrtiny nákaz sa na človeka prenesú prisatím infikovaného kliešťa. Kliešte nemajú rady sucho a horúco, preto sa postupne posúvajú smerom na sever a do vyšších nadmorských výšok. Už dávno neplatí, že si tohto článkonožca prinesieme iba z pobytu v lese alebo na lúke. V posledných rokoch sa hojne vyskytujú aj v mestských parkoch, v záhradách rodinných domov či v rozličných rekreačných zónach. Pri priaznivých teplotách sa s nimi dá stretnúť prakticky celoročne. Úrad verejného zdravotníctva SR uvádza, že najvyšší výskyt prípadov ochorení zaznamenáva v Banskobystrickom kraji, nasleduje Žilinský a Trenčiansky kraj.

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Počet hospitalizácií s kliešťovou encefalitídou	240	102	164	234	186

Zdroj: NCZI

Očkuje sa aj počas hlavnej sezóny kliešťov

Špecifické lieky na kliešťovú encefalitídu neexistujú, liečia sa len symptómy tohto ochorenia. Veľmi dôležitý je pokoj na lôžku a dostatok tekutín. Prisatého kliešťa je potrebné čo najskôr odstrániť pinzetou alebo špeciálnym háčikom, ktorý sa dá kúpiť v lekárni či drogérii. Kliešť sa prichytí v blízkosti kože a jemným kývavým pohybom smerom nahor sa vytiahne. Po odstránení kliešťa sa odporúča niekoľko týždňov venovať väčšiu pozornosť svojmu zdravotnému stavu a v prípade objavenia sa príznakov vyhľadať lekára.

Odborníci medzi možnosti prevencie radia **očkovanie**, ktoré vykazuje vysokú účinnosť (95 až 99 %). Odporúča sa najmä ľuďom, ktorí žijú v endemických oblastiach, cestujú do rizikových oblastí alebo často konzumujú výrobky z nepasterizovaného mlieka. O tom, že je u nás očkovanie proti kliešťovej encefalitíde čoraz populárnejšie, svedčia údaje NCZI. „Kým v roku 2020 bolo vydaných 19 927 balení vakcín proti kliešťovej encefalitíde, v roku 2024 si ich ľudia v lekárňach vybrali takmer trikrát toľko, presne 57 194 balení,“ informuje hovorkyňa NCZI Alena Krčová.

Optimálne je začať s očkovaním v posledných zimných mesiacoch, druhú dávku podať v intervale jedného až troch mesiacov a tretiu dávku o pol roka až rok. Ochrana po očkovaní trvá tri roky, preto sa odporúča preočkovanie. Napríklad v lete je možné očkovať sa aj zrýchlenou schémou, keď sa tri dávky očkovacej látky podávajú v mesačných alebo dokonca dvojtyždňových intervaloch, a tak môžete mať do jedného mesiaca vybudovanú aspoň čiastočnú imunitu.

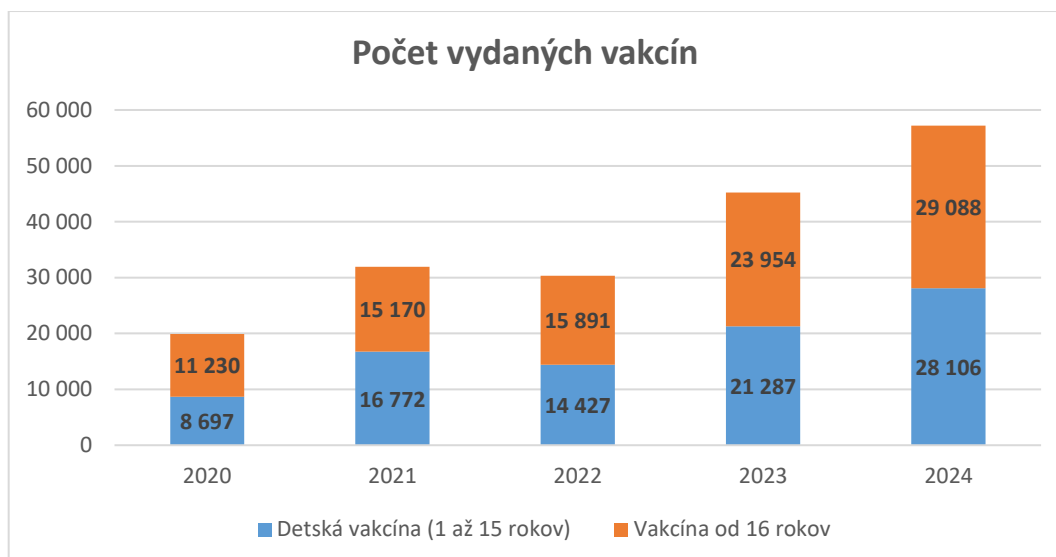
Očkovanie proti kliešťovej encefalitíde patrí medzi nepovinné, preto si ho hradí pacient sám, zdravotné poisťovne naň však svojim poistencom prispievajú.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie a marketingu

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk

Rok	2020	2021	2022	2023	2024
Detská vakcína (1 až 15 rokov)	8 697	16 772	14 427	21 287	28 106
Vakcína od 16 rokov	11 230	15 170	15 891	23 954	29 088
Spolu	19 927	31 942	30 318	45 241	57 194

Zdroj: NCZI

Ako sa chrániť pred kliešťami a ako správne odstrániť prisatého kliešťa (zdroj: ÚVZ SR)

Základné zásady ochrany pred kliešťom:

- vyhýbajte sa miestam s vyšším predpokladom výskytu kliešťov (okraje lesov, vysoké porasty tráv, krovie),
- v prírode noste vhodné oblečenie pokrývajúce čo najväčšie časti tela, hlavne dlhé nohavice, ponožky (do ktorých si zasuniete nohavice), vhodnejší je svetlý odev, na ktorom parazita skôr zbadáte,
- používajte repelenty,
- hneď po návrate domov si dôkladne prekontrolujte celé telo a osprchujte sa.

Kliešť sa najčastejšie prisaje:

- do vlasatej časti hlavy,
- do slabín a podpazušia,
- za uši,
- do podkolennej jamky,

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie a marketingu

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk

- na intímne miesta.

Ako správne vybrať kliešťa:

- Prisátého kliešťa odstraňujte pinzetou, ktorú pritlačte čo najbližšie ku koži.
- Vyťahujte ho plynulým kolmým ťahom smerom od kože, postupujte pomaly a bez točenia. Kliešťa nevykrúcajte prudko do strán, mohli by ste ho pretrhnúť. Najdôležitejšie je nepoškodiť a nerozmiaždiť ho.
- Nekvapkajte na kliešťa olej, vtedy sa začne dusiť a vyvráti natrávenú krv späť do rany. Treba vybrať celé telo aj s hlavičkou.
- Kliešťa po odstránení nikdy nemliaždite prstami. Hodte ho do toalety a spláchnite, prípadne ho vyhodte do koša v uzavretej nádobe/v uzavretom vrecúšku.
- Po vybratí miesto prisatia vydezinfikujte. Ak nie je poruke dezinfekčný prostriedok z lekárne (lieh, jódomá tinktúra), použite prípravok s obsahom alkoholu. Dezinfikujte aj pinzetu a povrchy, na ktoré dopadla tekutina z poškodeného tela nacicaného kliešťa a poriadne si umyte ruky.
- Ak sa nepodarí odstrániť kliešťa celého, vyhľadajte zdravotnícku pomoc.
- Poznačte si pre istotu dátum a pravdepodobnú lokalitu, kde ste mohli kliešťa chytiť. Ak ste ho mohli mať na tele už dlhší čas (zopár dní), poznačte si aj túto informáciu. Môže byť užitočná pre lekára v prípade, že sa u vás neskôr objavia príznaky infekcie. Nasledujúci mesiac venujte pozornosť príznakom ako vyrážka, horúčka, bolesť svalov, bolesť hlavy či opuch a bolesť kĺbov. Ak sa vyskytnú, konzultujte svoj stav s lekárom.

Národné centrum zdravotníckych informácií (NCZI) je štátna príspevková organizácia zriadená Ministerstvom zdravotníctva SR. Cieľom NCZI je vďaka digitalizácii uľahčiť a zjednodušiť procesy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Kontaktné údaje:

Mgr. Alena Krčová, vedúca oddelenia komunikácie a marketingu

Tel.: +421 902 671 045, mail: alena.krcova@nczisk.sk, web: www.nczisk.sk